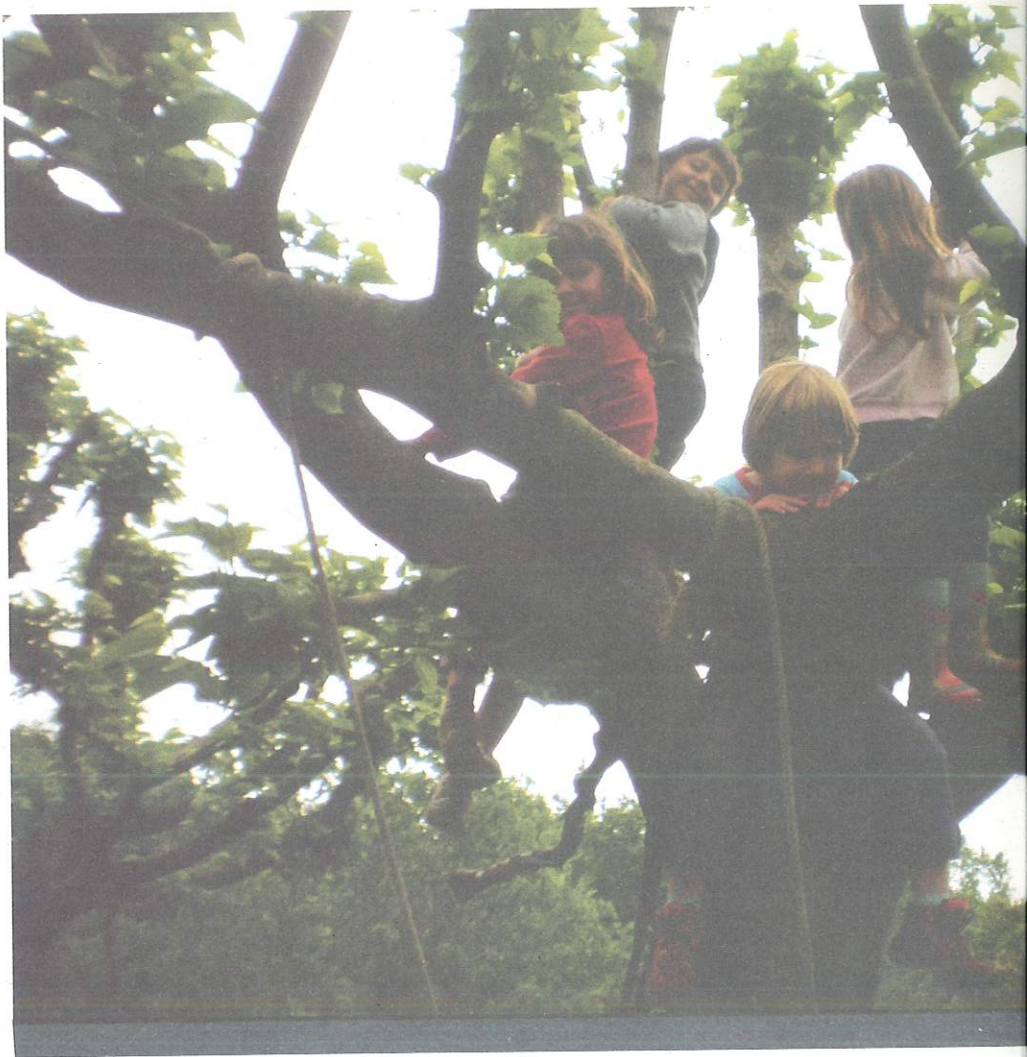

La nostra relació amb l'entorn natural és un tema cabdal. Educativament, per la necessitat que infants i joves tinguin l'oportunitat d'aprendre en el medi —entès com a medi social i natural, impossible de fragmentar— i de reflexionar sobre la seva relació amb ell. Políticament, per la preocupació davant el continu procés de degradació del territori en les nostres comarques, fruit d'un model econòmic de creixement continu clarament insostenible.

ENTORN NATURAL I CIUTADANIA AMBIENTAL

L'educació sobre l'entorn natural passa per la implicació dels infants i els joves en projectes d'entitats de custòdia del territori, com ara el Projecte Rius de l'associació Hàbitats, la gestió de la Punta de la Móra de Depaña, la cura de la platja de Muntanyans per part del Gepec o els camps de treball del Grup de Defensa del Ter. El treball per la millora dels ecosistemes crea un vincle emocional amb l'entorn natural i ajuda a desenvolupar capacitats per analitzar i intervenir, més enllà dels coneixements purament intel·lectuals sobre la necessitat de preservació del medi. I passa també per possibilitar un accés al medi per poder realitzar excursi-

ons i campaments educatius; un medi que no és un lloc neutral sinó positivament provocatiu. Pren importància la senzillesa i l'austeritat de recursos, una organització que demana participació i corresponsabilitat per part de tots i la integració de les sortides i campaments amb l'experiència viscuda al llarg del curs en el context del barri o poble.

En el marc de les sortides i els campaments podem ajudar perquè els nois i noies desenvolupin la seva autonomia, autoestima, enginy i creativitat, se sentin útils i necessaris... i descobreixin que poden ser feliços amb una vida senzilla, oberta als

altres. Les sortides i acampades perdrien tot el seu sentit si fomentessin l'evasió i l'oblit de la realitat quotidiana. Precisament, aquests espais ens permeten viure de forma joiosa i activa un seguit d'experiències que ens ajuden a descobrir com i on cal esmerçar les nostres energies en el nostre projecte de vida personal i social.

Esperit crític.

A partir de l'experiència d'haver-se implicat en projectes d'entitats de custòdia del territori i d'haver participat en microcomunitats austeres i participatives durant les acampades, els nois i joves adquireixen un bagatge vital que els possibilita

xement de la natura, sinó que, seguint les línies actuals de l'educació ambiental centrada en la sostenibilitat, han de mostrar el lligam entre l'estat dels ecosistemes i els nostres models de producció i consum. No vivim en centres urbans envoltats d'entorns naturals, sinó que estan immersos en un medi social i ambiental que hem configurat en bona part al llarg dels segles de relació persona-natura, i de forma especialment intensa i dramàtica des de la revolució industrial. Parlar d'ecologia és parlar de com les nostres societats es relacionen amb la base física de la nostra pròpia subsistència i amb la resta d'espècies amb les quals compartim aquest planeta. Parlar d'ecologia és parlar de la nostra cultura física i dels valors que la sustenten, és parlar dels canvis necessaris per sortir de l'actual model de creixement continu del consum i de l'explotació de la natura. Parlar d'ecologia és crear espais de democràcia on puguem construir relacions socials més humanes i sostenibles, actuant en l'àmbit individual, comunitari i global. No es tracta, com alguns pretenen, de modificar de forma conductista els comportaments dels ciutadans per adquirir comportaments pro ambientals *correctes* però sense plantejar les bases del sistema econòmic, de poder i de valors de la societat, sinó de capacitar persones per tal que exercitin la ciutadania ambiental i la facin servir de punt de partida per imaginar i construir un altre món.

Educació i política

Cal saber destriar els discursos emancipadors d'aquells altres que avui dia dominen en l'educació ambiental, centrats en l'impossible concepte de "desenvolupament sostenible" i que acaben sempre proposant solucions tècniques als problemes que en realitat són polítics. Davant el tecnooptimisme que pretén deixar intactes les bases insostenibles de la globalització neoliberal i el creixement continu, cal cercar enfocaments educatius que apostin per la participació i l'autoorganització dels individus i les comunitats, en un marc global de decreixement i de reconciliació amb els ritmes dels ecosistemes que ens sustenten. Una autoorganització i participació que configuren una educació ambiental política, però una política que cal saber aplicar també en la microescala de les activitats d'ensenyament i aprenentatge, amb estratègies per fomentar la participació dels infants i els joves en la construcció del seu propi coneixement,

de forma progressivament autònoma i no individualment, sinó en interacció amb els i les companyes, a partir de temes motivadors i relacionats amb la vida real:

Cal cercar enfocaments educatius que apostin per la participació i l'autoorganització dels individus i les comunitats.

Aquestes estratègies pedagògiques són, per exemple, la realització de projectes o recerques en petits grups, que impliquin la mirada al món real en tota la seva complexitat, fugint de la fragmentació de les disciplines escolars, i que reclamin dels membres del grup imaginació i cooperació per trobar solucions a reptes o problemes no abstractes, com ara com millorar la mobilitat del barri on hi ha un esplai, com reduir els residus produïts per un agrupament, o com millorar l'estat ecològic de la riera del poble on hi ha un grup de joves.

La implicació dels nois i joves en microprojectes socioambientals en què són els protagonistes els permetrà entendre els macroproblemes i els forts lligams entre allò local i allò global. Les seves opcions en la vida adulta els duran a lluitar per la revolució global o a construir projectes locals o, encara millor, a totes dues coses alhora, però serà des de la seva autonomia com a ciutadans crítics i amb inquietud per construir un món millor. Uns valors de ciutadania que hauran adquirit durant la infància i la joventut i que transmetran a les generacions futures com a educadors ambientals del demà ❖

LLUÍS LLERENA

(Minyons Escoltes i Guies de Catalunya)

exercir la ciutadania ambiental, és a dir, la implicació en el projecte d'anàlisi i transformació de la relació entre la societat i la natura des de l'esperit crític, l'autonomia i la cooperació.

I és aquí on l'àmbit educatiu s'entrelliga amb l'àmbit polític: les entitats i federacions d'educació en el lleure són moviments i, com a tal, són actors polítics i socials. Internament democràtics i amb forts lligams amb la societat civil en l'àmbit local (participació en mogudes ecologistes del territori) i català (participació en diverses federacions, xarxes i campanyes), aquests moviments esdevenen alhora formadors de ciutadans i actors polítics, perquè no existeix l'educació *neutra*, tal com no existeix el coneixement deslligat dels interessos i del poder.

Així, les actuacions educatives en el medi natural no s'han de limitar al coneixement